

Fi2019/04232/B Forum för EU-debatt

Sammanfattning

Forum för EU-debatt anser att nackdelarna med ett svenskt deltagande i EU:s bankunion klart överväger fördelarna. Vi rekommenderar därför att Sverige säger nej till ett medlemskap.

Beslutsfattande

De svenska erfarenheterna från hanteringen av bankkriserna i början av 90-talet anses allmänt ha varit föredömliga. En snabb diagnos av problemen åtföljdes av en resolut krishantering. De svenska skattebetalarna slapp lindrigt undan.

Den snabba diagnosen var bl.a. en följd av de svenska myndigheternas nära personkännedom om krisbankernas ledningar och dessas lämplighet för sina uppdrag. Det är inte troligt att motsvarande myndigheter på EU-nivå har större kunskap och integritet när det gäller tillsynen över bankerna i de enskilda medlemsländerna.

I den gemensamma avvecklingsmekanismen inom bankunionen (*Single Resolution Mechanism*) finns det en mängd olika aktörer med delvis motsatta intressen. Förutom det högsta beslutande organet Resolutionsnämnden skall olika typer av samråd äga rum med ECB, EU-kommissionen, EBA (*European Banking Authority*), Ekofin, de nationella tillsynsmyndigheterna och de berörda bankerna. Detta tar rimligen tid.

Beslut i samband med bankkriser bör fattas snabbt för att undvika bankrusningar och minska risken för finansiell panik. Det gemensamma regelverk som eurozonen byggt upp riskerar att leda till ett långsamt beslutsfattande, segdragna förhandlingar och med de starkaste parterna som dominerande aktörer.

Det svenska systemet för såväl tillsyn som resolution kännetecknas av en högre grad av transparens än bankunionens mekanismer. Som exempel kan nämnas att Finansinspektionen, men inte ECB, offentliggör uppgifter om de kapitalkrav som ställs på bankerna.

Som utredningen påpekar är en närliggande fråga, nämligen den om ansvarsutkrävande, oklar i bankunionens institutioner. De nationella parlamenten förutsätts spela en negligierbar roll. Dock medger det fastställda regelverket att de nationella parlamenten ”bör ha viss rätt att få information om verksamheten och inleda en dialog med nämnden”.

De uppenbara bristerna i bankunionens regelverk och beslutsfattande när det gäller transparens, ansvarsutkrävande och demokratisk kontroll är, enligt vår uppfattning, centrala argument mot att överge det svenska systemet till förmån för ett medlemskap i EU:s bankunion.

Sveriges inflytande i bankunionen

Det högsta beslutande organet i bankunionens tillsynsärenden är ECB-rådet. Så länge Sverige står utanför valutaunionen innebär detta, som utredningen påpekar, att Sverige inte kan delta på lika villkor som de länder som har euron som valuta.

Det finns möjligheter för Sverige att ta plats i vissa beslutande organ, samt få del av medel från den gemensamma resolutionsfonden, genom att upprätta ett så kallat "nära samarbete" med ECB. Vad detta innebär i praktiken är oklart. Oavsett detta "samarbete" torde Sveriges inflytande i bankunionens olika institutioner vara begränsat.

Det enda land som hittills har begärt – men ännu inte beviljats - ett "nära samarbete" är Bulgarien, och detta som en förberedelse för landets strävan att söka medlemskap i EMU. Frågan om hur diskussionen om bankunionen förs i andra EU-länder som inte har euron som valuta diskuteras inte i utredningen, vilket vi finner vara en brist.

Risker för Sverige

De svenska storbankerna tillhör de mest lönsamma och solida i hela EU. Det finns inget som talar för att svenska banker kommer att stå långt fram i kön när det gäller att utnyttja bankunionens krisfond.

Våra kapitaltäckningskrav är striktare än motsvarande krav inom eurozonen. Den svenska resolutionsreserven för kraschande banker som håller på att byggas upp i Sverige kommer att uppgå till en miniminivå på tre procent av garanterade insättningar. Motsvarande siffra för bankunionens resolutionsfond är en procent.

Både den gemensamma resolutionsfonden, och den gemensamma insättargarantin som eventuellt kan komma att inrättas i framtiden, kan möjligen försvaras av solidaritetsskäl, men för svenskt vidkommande finns det inga fördelar med att gå i borgen för utländska banker med långt sämre säkerhet än Sveriges.

Coronakrisen

Utredningen skrevs före coronakrisens utbrott. Det är i dagsläget, april 2020, omöjligt att bedöma hur djup och långvarig denna kris kommer att bli. Dock torde en ofrånkomlig följd bli ett snabbt växande antal konkurser. Om den globala finanskrisen 2008-2009 kan sägas ha sitt ursprung på de finansiella marknaderna

handlar det nu om en kombinerad utbuds- och efterfrågechock som kan förväntas leda till en drastisk ökning av nödlidande lån inom det europeiska bankväsendet. Men tanke på hur många av EU:s regelverk – den fria rörligheten, den fria marknaden, förbud mot marknadsstörande företagssubventioner, det finanspolitiska regelverket, m.m. – som idag åsidosatts till förmån för nationella krisåtgärder finns det inget skäl att tro att det regelverk som bankunionen byggt upp kommer att visa sig robust om medlemsländerna drabbas av mer eller mindre allvarliga bankfallissemang.

Europas ekonomier står inför en mycket djup kris, med svåra men oförutsägbara konsekvenser för de olika medlemsländernas finansiella sektorer. Sverige, med väl kapitaliserade banker, förhållandevis stort finanspolitiskt handlingsutrymme, ett robust pensionssystem och en fortsatt hög tillit till samhällets institutioner kommer med all sannolikhet inte att utsättas för större påfrestningar än flertalet av eurozonens medlemsländer. Den nuvarande osäkerheten kring coronakrisens ekonomiska och politiska konsekvenser förstärker de principiella argument mot ett svenskt medlemskap i bankunionen som kortfattat redovisats ovan.